

Roem veur de Biebel

(deel 1)

Tonko Ufkes

t Is niet zo makkelk te zeggen wanneer met Biebelvertualen ien t Grunnegs begonnen is, mor t jaartal 1874 is ien elks geval belangriek. Juust ien e 19e eeuw, veural ien Duutslaand, ontston aandacht veur volkstoal en volksgebruken en as onderzukers doarvan bennen de bruurs Grimm wel t bekendst bleven. Ien Nederlaand is n belangrieke dialectman uut e 19e eeuw Johan Winkler uut Leeuwarden. Van hum kwam ien 1874

het *"Dialecticon"* uut. Winkler nam de Biebelse 'Geliëkenis van e verloren zeun' (uut Lucas 15: 11-32) as onderzookstekst en liet die tekst ien veul Duutse, Nederlaandse en Belgische plakken vertualen ien e streektoal. Ien ons pervinsie gebeurde dat ien Zëlgn, Westerlij, Woltersom, Ollerom, Ham, Stad en Griepskerk. Dat omzëtten gebeurde ien Stad deur old-notoares en schriever Synco Reijders en ien Griepskerk deur hoofdmeester P. Dijksterhuis. De aander vijf vertualens werden ienstuurd deur de domnee van dat dörp. n Eerste aanzet dus, veural toalkundeg, mor duudlek bleek dat n stukje uut e Biebel vertuald worden kon ien e eigen taal. Trauwens, ien e oproep uut 1917 om n Biebeldeel te vertualen wer veural noar Winkler en zien onderzook verwezen.

Rond t tiedschrift 'Groningen'

Ien 1917 ston ien t tiedschrift *'Groningen'* n oproep om n biebelstuk te vertualen van teminnent 30 versen. n Wedstried woar twee moal 10 gulden met te winnen waas en e redaksie sloot an op t boek van Johan Winkler: alle 7 vertualers van e 'Geliëkenis van e verloren zeun' werden nuumt. Ok wees e redaksie noar domnee Lambertus Okken die Grunneger stukjes schreven har ien t *"Hervormd Zondagsblad"*.

Die redaksie van t tiedschrift 'Groningen' wer vörmd deur Jacob Tilbusscher en domnee G.A. Wumkes, twee mannen van noam. Het tiedschrift waas ien 1916 opricht en zol de veurloper worden van t beroemde *'Maandblad Groningen'*. Het

wer n tiedschrift met veul Grunnegstoaleg waark, van Tilbusscher zulf mor ok van Geert Teis, Jacob Rietema, Jelte Dijkstra, Tine Hagedoorn, Titia de Haas-Okken en de piepjonge Jan Boer. Jacob Tilbusscher zol loater de grote man worden van e rubriek *'Ter Verpoozing'*; hij schreef honderden geschiedenisstukken veur dizze rubriek ien t *"Nieuwsblad van het Noorden"*. Geert Wumkes schreef en verzoamelde veul over kerkgeschiedenis, hij har as domnee stoon ien Riep veurdat er weer noar Frieslaand weerom ging. Mor veural: hij waas n groot veurstander van kerkdiensten ien e eigen taal en hiel ien jannewoari 1915 zien eerste friese preek!

Noa de oproep om biebeldelen te vertualen (*'Groningen'* 1917, bl. 225-226) kwam de uutslag ien 1918 (*'Maandblad Groningen'* 1918, bl. 17-19) en uut alles bliest dat t Biebelvertualen n zoak west har van Tilbusscher en Wumkes, de olde redaksie van t tiedschrift 'Groningen'. Bij de 13 vertualers zitten bekende noamen: Jelte Dijkstra, Titia de Haas-Okken en J.F. Steenhuis. Toch dee mor één domnee met, I. Busch Keiser van Beem en wel wiet waas dat n veurteken; n Grunneger kerkdienst ien e Martinikerk ien Stad ging niet deur. Domnee Lambertus Okken (oldere bruur van e schriefster Titia de Haas-Okken) zol veurgoan, mor der waas zo'n bult tegenstand dat e hiele zoak ofbloazen wer. (zie *'Maandblad Groningen'*, 1918, bl. 104-105)

Rond 'Maandblad Groningen'

Ien e begunjoaren van t *'Maandblad'* kommen we de beste ienstuurde vertualens tegen. Zo schreef domnee Busch Keiser ien e taal van Beem b.v. over keuning Salomo en Jelte Dijkstra ien e taal van Griepskerk over Job enz. En B.T. van der Molen uut Soaksum vertualde t hiele evangelie van Marcus, wat voak per twee hoofdstukken ofdruckt wer (zie *'Maandblad Groningen'*, 1921, vanof bl. 157). Mor argens leefde t Biebelvertualen niet echt; noa de wedstried uut 1917 en noa Van der Molen bleef t stil. Der werden gien Grunneger kerkdiensten holden, der kwam nooit meer n oproep tot vertualen. of misschien beter: dom-

Nuigen veur presentatoasje van

Biebel

Nederlands
Bijbelgenootschap

Jesaja 43:18-25; OT-lezen veur zundag 22 feberwoari. Oet: Biebel

Blief nait stilstoan bie wat vrouger was, geef nait aal
joen aandacht aan t verleden;

Ik, ik dou wat nijs, t is al aan t oetspiieren – zain ie t nait?

Joa, in woestijn leg ik n weg aan, moak revieren deur t onlaand.

Wilde daaiern zellen mie eren, jakhaalzen en struusvogels, ik zorg veur wotter
in woestijn, en veur revieren in t onlaand, om dörst te stillen van t volk dat ik
oetkeurd heb.

t Volk dat ik mie vörmd heb, verkundegen zel t mien lof!

Nee, roupen hestoe mie nait, Jakob, doe hest gain multe veur mie over had,
Israël.

Brandovvers van schoapen heb ie mie nait brocht, joen ovvers wazzen veur
mie gain eerbewies, mit waaitovvers heb ik joe nait lastegvalen, joe nait muid
worden loaten van wierookovvers.

t Het joe nait veul zulver kost, dij roekerij veur mie; mit t vet van joen ovvers
heb ie mie nait verkwikt. Nee, lastegvalen heb ie mie mit joen zunden, doar
mit allain, mie muid moakt mit joen misdoaden.

Ik, en gainent aans, wisk joen misstappen oet, joen zunden hol hol ik nait
laanger veur ogen.

Daarde Biebelvertaalslag Jona

Veur de daarde moal neudegt de Liudgerstichten joe uut om met te doen an n
Biebelvertaalslag, dit keer rond t biebelboek Jona. t Gijt bij n 'Vertaalslag' om t
vannijs bekieken van n Biebelverhaal, ien ons taal, met ons ogen, as mensen van
nou.

Dat kin op schrift: t verhaal of n deel doarvan noavertellen, t liefst as n vrij verho-
al, gedicht, heurspul of wat dan ok en t mag gerust speulen ien dizze tied en ien e
eigen omgeven.

Dat kin ien beeld: n tekeneng, schilderij, beeld, foto (collage) of zuks wat.

Het waarkstuk, of n foto doarvan groag veur 1 maart 2009 opsturen noar: Huis
van de Groninger Cultuur, Postbus 30040, 9700 RM Groningen. Wel eefkes bijzet-
ten dat t is veur de Biebelvertaalslag Jona. De kerkdienst met n tentoonstellen
van t ienleverde waark is op 29 maart 2009 ien e Immanuëlkerk ien Stad om 17.00
uur. Veur vroagen:

K.G. Pieterman, tel. 0595-402297

T. Ufkes, tel. 050-5417650

werden gien Grunneger kerkdiensten
holden, der kwam nooit meer n oproep
tot vertoalen, of misschien beter: dom-
nee Geert Wumkes richtte hum totaal op
Frieslaand woar er ien 1924 de eerste
directeur van e 'Provinsioale Bibeltheek'
wer. En Jacob Tilbusscher begon ien
december 1921 an n enorme serie ien
'Ter Verpoozing'. t 'Maandblad Gronin-
gen' ging deur met e redakteuren Geert
Teis, Jacob Rietema en Jelte Dijkstra, t
wer n hiel best blad mor over Biebelver-
toalen lezen we niks meer.

Ofronden

De Biebelvertaalwedstried – en t idee
van n Grunneger Biebel – liekt hielendal
te kommen van Tilbusscher en Wumkes.
Ien e joaren 1917, 1918 wer zuks niet
breed droagen en toen heur tiedschrift
'Groningen' ophiel waas dizze zaak ver-
keken. Het verzet tegen de Grunneger
Dainst van domnee Okken, de toespraak
van A.S. de Blécourt (de schriever van
"Fivelgoër Landleven") ien 1923 tegen t
bruken van ons taal bij t bidden, bij
begraffenis en zo meer deden bliekbaar
de rest.

Deurlezen:

Ien t boek "Kiek ais hier! Brokjes taal en lette-
ren van het Hogeland en elders in Gronin-
gen" van Siemon Reker bennen veural de bl.
58 en volgende en bl. 103 en volgende bruukt.
Het boek "Dorpshistorie, mijn liefste studie.
Biografie van Jacob Tilbusscher k.j.zn. 1876-
1958" het n best hoofdstuk over t tiedschrift
'Groningen', vanaf bl. 50.

Tonko Ufkes (Stad) is dichter/schriever;
hai is siktoares van Liudgerstichten.

Bieloage:

Lucas 15: 25-31

vertaald deur Synco Reijnders uut Stad
ien 1870

De oldste zeun was juist d'r oet op 't
veld en dou 'e dicht bij huus kwam, heur-
de hij de muzik en hou ze dansten in de
riige.

Dou ruip hij eine van de knechten bij zuk
en vruig hom wat dat beduden zol.

En dei zee tegen hom: jou bruir is komen

en jou voader het 't vedde kalf slacht
omdat hij hom gezond en wel weer kre-
gen het.

Moar hij wuir kwoad en 'e wol neit in
huus kommen. Dou gong ziin vader noa
boeten en vruig hom d'r om.

Moar hij zee tegen ziin vader tot
beschaid: kiik rais, voader! zooveul
joaren heb ik jou deinst doan en ik heb
nooit anders doan as jij hebben wollen
en jij hebben mij nooit 'n bokkien geven
om met miin vrunden wat pelzeir te
moaken.

Moar nou deze zeun van jou weer
komen is dei jou goud met houren en
snouren deurbrocht het, nou heb jij veur
hom 't vedde kalf slacht.

En dou zee de voader tegen hom: jonge!
dou bist ja altiit bij mij en al wat miinent
is, is ook diinent.

[uut "Dialecticon" van J. Winkler, bl. 416]

Prot. Kerkbode 21.2.09